

KARDEŞLİK AHLAKI VE DAYANIŞMA

GİRİŞ

Rabbimize sonsuz hamd-ü senalar olsun. Sevgili Peygamberimize salat ve selam olsun. Evveli rahmet, ortası mağfiret, sonu da günahlardan kurtuluş ayı Ramazan-ı Şerif’de Rabbimizin rahmetine ve rızasına ulaşmanın, O’nun affına mazhar olmanın yollarını arıyoruz. Toplumda kardeşlik ve dayanışma ahlakını yaşatmak bu yollardan birisidir.

KARDEŞLİK

Kardeşlik duygusu insanlar arasında birlik, beraberlik ve kaynaşma sağlanmasının, toplumsal dirlik ve düzenin ana unsurudur. İnsanlar, kardeş hissettiklerine karşı sevgi ve saygı besler, onlarla paylaşma ve dayanışma içine girer, onlarla barış ve huzur içerisinde yaşarlar. (Cafer Sadık Yaran, Ahlaki Erdemler, 155)

Kardeşlik olgusu genelde üç başlık altında değerlendirilmektedir:

1. Kan kardeşliği,
2. Din kardeşliği
3. İnsanlık kardeşliği.

İslam nazarında bunların en önemlisi din kardeşliğidir. İslam, din kardeşliğini merkeze alırken, kan bağı açısından oluşan kardeşliğe de sıla-ı rahim açısından büyük önem vermektedir. Rabbimiz şöyle buyurmuştur:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلَحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

“Müminler ancak kardeşirler, öyleyse iki kardeşinizin arasını düzeltin, Allah’a itaatsizlikten sakının ki rahmetine mazhar olasınız.” (Hucurat, 49/10) Rabbimiz ayet-i kerime’de kardeş olmanın sorumluluğuna dikkat çekmektedir. Yeryüzünün neresinde yaşasa, hangi dili konuşsa, hangi kavme mensup olsa veya hangi renge sahip olsa fark etmez bütün müminler kelimenin tam anlamıyla birbirlerinin kardeşidir.

İslam kaynaklarında Hz. Peygamber (s.a.s.) biri hicretten önce Mekke’de, diğeri hicretten sonra Medine’de ahabı birbirine kardeş yapmıştır. Mekke’de azatlı köleler ile Kureyşli müslümanları kardeş yapmıştır. Peygamber Efendimiz (s.a.s), Zeyd b. Harise ile Hz. Hamza’yı, Ebu Huzeyfe’nin azadlısı Salim ile Ebu Ubeyde b. Cerrah’ı, Bilal-i Habeşi ile Ubeyde b. Haris’i (r. anhum) kardeş kılmıştır. Böylece zayıf Müslümanlar ile kuvvetli müslümanlar birbirine maddi manevi destek olmuşlardır. (İbrahim Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, s.140-141)

Hz. Peygamber (s.a.s.) Mekke’de bunalmış ve daralmıştı. Zira müşrikler baskılarını iyice artırmış, Taif’te taşlanmış, öyle ki hakkında öldürme planı yapılmıştı. Bunun üzerine Medine’ye hicret edilmiş ve yeni bir vatana kavuşulmuştu. Muhacir, Mekke’de malını, mülkünü bırakıp Allah ve Resulü için hicret etmişti. Ensar, dini için her şeyini bırakıp gelen, hicret eden Mekkeli kardeşlerine evini açmış, aşını paylaşmış, muhacire ev yapmaları için arsalarını bağışlamıştı. Medine’ye hicret edileli beş ay olmuştu ki, Allah Resulü (s.a.s.) ensar ile muhaciri büyük bir toplantıda bir araya getirdi. Maddi imkânı iyi olan her bir ensarın bir muhaciri kendisine kardeş yapıp, evini, kazancını paylaşmasını, kendisine mirasçı olmasını istedi. Böylece 186 muhacir ailesi, ensar ailesinin yanına yerleşti. İlerleyen zamanlarda Peygamber Efendimiz (s.a.s.) askeri sefer düzenleyeceğinde bu iki kardeşten birini alıyor, diğeri evin geçimi ve korunması görevini üstlenmek üzere geride kalıyordu. Bazı sahabeler de bahçe işleri olduğu zaman nöbetleşe Allah Resulü’nün (s.a.s.) sohbetine katılıyordu. Bir gün biri bahçede çalışıyor, diğeri Mescidi Nebevi’de Hz. Peygamber’in (s.a.s.) sohbetine katılıyordu. Hz. Ömer (r.a.) de böyle yapıyordu. (Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, C. I, s.180-182.)

Medineli Müslümanlar Evs ve Hazreç kabilelerine mensup olup, Müslüman olmadan önce kardeş iki kabile tarih sahnesinden silinecek derecede korkunç savaşlar yapmıştı. Bunların en şiddetlisi de hicretten beş yıl önce olan Buas savaşıdır. Bu savaşta Evs galip gelmişti. Medine İslâm'dan önce bu derece kardeş savaşının yaşandığı bir şehir iken İslâm ile çok büyük değişim olmuştu. Bu değişim Kur'an- ı Kerim'de:

وَاَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا

“Hep birlikte Allah’ın ipine sımsıkı yapışın; bölünüp parçalanmayın. Allah’ın size olan nimetini hatırlayınız. Hani siz birbirine düşman idiniz de Allah gönüllerinizi birleştirdi ve O’nun nimeti sayesinde kardeş oldunuz. Siz bir ateş çukurunun tam kenarında iken oradan da sizi Allah kurtarmıştı...” (Al-i İmran, 3/103)

Bu ayet-i kerime’de müslümanların birliği Allah’ın bir nimeti olarak değerlendirilirken, toplumsal barışı tehdit eden –ve İslâm’dan önce örnekleri çokça görülen– çekişme hallerini her an içerisine düşüp yanabilecekleri ateşten bir çukurun kenarında bulunmaya benzetmiştir. Yüce Allah, insanların böyle bir tehlike ile karşı karşıya kalmamaları için toptan Allah’ın ipine (Kur’an) sarılmalarını, onun genel prensiplerinin dışına çıkmamalarını emretmiştir.

“O’nun (Allah’ın) nimeti sayesinde kardeş oldunuz” ifadesi, İslâm’ın insanlar arasında birlik ve beraberliği sağlama konusunda ne derece kaynaştırıcı önemli bir unsur olduğunu hatta din kardeşliğinin dolayısıyla inanç ve dava birliğinin soy kardeşliğinden daha kuvvetli olduğunu gösterir. Zira soy, dil ve vatan birliğinin, aynı ırktan olan Araplar arasında meydana getiremediği barış, kardeşlik ve dayanışmayı İslâm, bu millet arasında başardığı gibi farklı ırklar ve soylar arasında da başarmıştır. İslâm tarihi bunun örnekleriyle doludur. (Kur'an Yolu Tefsiri, 1/643-644)

Birbirini öldürmekte yarışan Evs ve Hazreç; daha sonra müslüman olmakta, muhacire ensar olmakta yarışmıştır. Böylece vatanını, yurdunu, evini terk etmek, muhacir olmak zor; muhacire ensar (yardımcı) olmak, evine, kazancına ortak etmek ise büyük bir fedakârlık olmuştur. Her ikisi de Kur'an-ı Kerim’de övülmüştür:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا أُولَٰئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ

“İman edip de hicret edenler, malları ve canlarıyla Allah yolunda cihad edenler ve onları bağirlarına basıp yardım edenler birbirlerinin yâr ve yakınlarıdır...” (Enfal, 8/72)

Diğer bir ayette Rabbimiz ensarın fedakârlığını bize örnek göstermektedir:

وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ

“Onlardan (muhacirlerden) önce o yurda (Medine’ye) yerleşmiş ve imanı da gönüllerine yerleştirmiş olanlar, hicret edenleri severler. Onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık duymazlar. Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler.” (Haşr, 59/9)

Bir gün Peygamber Efendimize (s.a.s.) bir adam gelerek, “*Yâ Resûlallah! Açlıktan bitap düştüm, hâlsiz kaldım.*” der. Resûlullah (s.a.s.) onu doyurmaları için hanımlarına haber gönderir, fakat onların evlerinde de yiyecek hiçbir şey yoktur. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.s.), “*Bu gece şu adamı konuk edip yemek yedirerek Allah’ın merhametine nail olmak isteyen kimse yok mu?*” buyurur. Derhâl ensardan bir zât ayağa kalkar ve “Ben varım, yâ Resûlallah!” diye cevap verir. Bu zât Sâbit b.

Kays'tır. Akabinde o adamı alıp evine götürür. Hanımına hitaben, "İşte bu kişi Allah Resûlü'nün (s.a.s.) konuğudur. Evde ne varsa ona ikram edelim." der. Evin hanımı, "Vallahi evimizde çocuklarımızın yiyeceğinden başka hiçbir şey yok." diyerek karşılık verir. Eşinden bu üzüntü verici cevabı alan sahâbî, eşine der ki: "O hâlde çocuklar akşam yemek istedikleri vakit onları uyut. Sonra gel, kandili söndür. Biz bu gece karanlıkta karnımızı doyuruyormuş gibi yapalım ve geceyi aç geçirelim." Kadın, kocasının dediklerini yapar. Kendileri ve çocukları aç kalmıştır ama Allah Resûlü'nün (s.a.s.) emaneti olan misafirleri doymuştur. Sabah olunca misafirlerini uğurlarlar. Konuk olduğu evden ev sahiplerinin ikram ve izzetleri ile memnun olarak ayrılan misafir, doğruca Resûlullah'ın (s.a.s.) huzuruna varır. Misafiri karşısında karnı doymuş, memnun olarak gören Allah Resûlü (s.a.s.), "**Bu gece Allah sizin yaptığınızdan hoşnut olmuştur.**" buyurur. (Buhârî, Menâkıbü'l-ensâr, 10; Hadislerle İslam, 3/250)

Benzer fedakârlığı Allah Resulü'nde de (s.a.s.) görebiliyoruz. Sehl b. Sa'd (r.a.) anlatıyor: Bir kadın elinde kenarları dokunmuş bürde türünden bir kumaşla gelerek, "Ya Resulallah (s.a.s.), bunu giymeniz için kendi elimle dokudum." dedi. Böyle bir kumaşa ihtiyacı olan Resulullah (s.a.s.) kumaşı aldı ve izar şeklinde giyinerek (belden aşağısına sararak) yanımıza geldi. Fakat orada bulunanlardan biri kumaşa dokunarak "Ya Resulallah (s.a.s.) , bunu bana giydir" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.s.) tamam, buyurdu ve Allah'ın dilediği kadar bir süre o mecliste kaldıktan sonra evine döndü. Sonra kumaşı katlayarak ona gönderdi. (Buhari, Libas, 18)

Menkıbe: Abdullah b. Ömer (r.a.) anlatıyor: "Yedi ev vardı, hepsi de yoksuldu. Birisi bu evlerden birine bir koyun kellesi hediye etmişti. Ev sâhibi, komşusunun daha muhtaç olduğunu düşünerek kelleyi diğer komşuya gönderdi. İkinci komşu da aynı düşünceyle kelleyi üçüncü komşuya gönderdi. Bu şekilde kelle yedi ev arasında dolaştıktan sonra tekrar ilk hediye edildiği eve gönderildi." (Hâkim, II, 526)

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

"... İçinizden bir kimse kendisi için arzuladığını mümin kardeşi için de arzulamadıkça kâmil imana ulaşamaz." (Buhârî, İman, 7) İmanın kemali, olgunluğunun alameti başkalarını düşünmekten geçer.

Kıssa: Hak dostlarından Seriyu's-Sakati'ye "Bağdat çarşısında yangın var" diye haber gelir. Orada kendi dükkânının da olduğunu düşünür, üzülüp "Eyvah" der. Çok geçmez, "Senin dükkânın yanmadı" diye ikinci bir haber gelir. Bu kez "Elhamdülillah" der. Sonra düşünür, " Ben ne yaptım. Çarşı yandı dediler üzuldüm. Senin dükkânın yanmadı dediler, sevindim, elhamdülillah, dedim. Ben nasıl müslümanım, düşünmedim." Öyle söylediği için yıllarca tevbe istiğfarda bulunur.

Ebu Cehm b. Huzeyfe el-Adevî anlatıyor: **Yermuk savaşında** idik. Çarpışmanın şiddeti azaldığında amcamın oğlunu aramaya başladım. Son anlarını yaşayan yaralılar arasında nihayet onu buldum. Amcamın oğlu göz işaretiyle bile zor konuşabiliyordu. Yanımda bir miktar su vardı. "Sana su içireyim mi?" dedim. Ağır yaralı olduğu için ancak "evet" diye işâret edebildi. Tam içirecektim ki bir başka yaralı "Ah!" diye inledi. Bu iniltiyi duyan amcamın oğlu suyu ona götürmemi işâret etti. Baktım o kişi Hişam b. el-As idi. Kendisine, "su vereyim mi?" diye sordum. "Evet" diye işâret edebildi. O esnada bir başkasının "Ah!" diye inlediğini işittim. Hişam da o inleyen yaralıya suyu götürmemi işâret etti. Bu üçüncü yaralıya gittim ama onun ruhunu teslim etmiş olduğunu gördüm. Ben hemen Hişam'a döndüm, o da ruhunu teslim etmişti. Amcamın oğluna hemen döndüm ama onu da ruhunu teslim etmiş olarak buldum. (İbn Mubarek, Zühed, 185; Enbiya Yıldırım, İslam Kardeşliği, DİB, s. 41-42)

Hz. Peygamber (s.a.s) üç defa yemin ederek, "**Gerçekten iman etmiş olmaz**" buyurdu. Ashap, "Kim ey Allah'ın elçisi?" diye sorunca;

مَنْ بَاتَ شَبَعَانًا وَجَارُهُ إِلَىٰ جَانِبِهِ جَائِعٌ وَهُوَ يَعْلَمُ

“Komşusunun yanı başında aç olduğunu bildiği hâlde, kendisi tok olarak geceleyen kişi.”
(Heysemî, Mecma’u’z-Zevâid, Birr ve Sıla, XIV, 4) buyurmuştur.

Mümin bencil, sadece kendini düşünen bir karakterde olamaz.

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuştur:

تَرَى الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادِّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ كَمَثَلِ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى عُضْوًا تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهْرِ وَالْحُمَى

“Birbirlerini sevmekte, birbirlerine acımakta ve birbirlerine şefkat hususunda müminleri âdeta tek bir vücut (beden) gibi görürsün. Mümin bir uzvundan şikâyet ederse, vücudun diğer uzuvları da uykusuzluk ve ateşle ona iştirak ederler.” (Müslim, Birr, 66)

Vücudun her bir uzvu nasıl değerli ve vazgeçilmezse; İslam toplumu içerisinde yaşayan her birey aynı değerdedir. Hadis de müslüman toplum, bir vücuda benzetilmektedir. Vücudun işlevi, hareketi, sağlıklı yaşamı tüm organların uyum içerisinde çalışmasına bağlıdır. Vücuttaki herhangi bir rahatsızlık tüm vücudu nasıl etkilerse, İslam ümmeti ve toplumu da böyledir. Toplumun her bir bireyi değerlidir. Fertler bir araya geldiğinde birliği ve dayanışmayı oluşturur. Toplum, bireylerin bir araya gelmesiyle, dayanışmasıyla anlam kazanır ve güçlenir. Mehmet Akif ne güzel ifade etmiştir:

Girmeden tefrika bir millete; düşman giremez.

Toplu vurdukça sineler; onu top sindiremez.

‘Sen-ben’ desin efrad, aradan vahdeti kaldır,

Milletler için işte kıyamet o zamandır.

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:

إِنَّ الْمُؤْمِنَ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا

“Müminin mümine göre konumu, parçaları (bölümleri) birbirini destekleyen bir tek bina gibidir.” (Buhârî, Salât, 88) Bu hadis-i şerifte de Allah Resulü (s.a.s.) inananları bir binaya benzetiyor. Bina, tuğlaların yan yana ve üst üste dizilmesi ile oluşur. Tuğlaları birleştiren harçtır. İslam toplumu bir bina, bu binada her mümin bir tuğla, kardeşlik de tuğlaları birleştiren harçtır.

KARDEŞLİK AHLAKI SEVGİ BAĞI İLE KUVVETLENİR

Bir gün ashâbıyla birlikte otururken Hz. Peygamber’in (s.a.s.) mübarek ağzından şu sözler dökülür: **“Allah’ın şehit ya da peygamber olmayan öyle kulları vardır ki kıyamet gününde Allah’a olan yakınlıkları nedeniyle peygamberler ve şehitler onlara gıpta ederler.”** Bu sözü işiten sahâbiler bir anda kulak kesilip merakla sorarlar: “Kim bunlar, Yâ Resûlallah?” Ashâbın dikkatini toplayan Allah Resûlü (s.a.s.) şu açıklamayı yapar: **“Bunlar, akrabalık ya da aralarında dönüp dolaşan bir maldan kaynaklanan çıkarları olmaksızın, sırf Allah için birbirlerini seven insanlardır. Onların yüzlerinde bir nur vardır ve onlar hidayet üzeredirler. İnsanlar telaşa düştüklerinde onlar korkuya kapılmazlar, insanlar hayıflanırken onlar üzülmezler.”** Allah Resûlü (s.a.s.) bu sözlerinin ardından şu ayeti okudu,

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

“Haberiniz olsun, Allah’ın sevgili kullarına korku yok. Onlar üzülecek de değildirler.”
(Yunus, 10/62; Ebû Dâvûd, Büyû’, İcâre, 76, Hadislerle İslam, 3/353)

Bir kutsi hadis’te şöyle buyrulmuştur:

أَيْنَ الْمُتَحَابُّونَ بِجَلَالِ الْيَوْمِ أَظْلَهُمْ فِي ظِلِّ يَوْمٍ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلِّي

“Benim rızam için birbirini sevenler nerede! Sığınacak hiçbir gölgenin bulunmadığı bugün, ben onları arşımın gölgesinde ferahlatacağım.” (Müslim, Birr, 37)

DEĞER VERMEK, BAŞKALARINA ANLAYIŞLI OLMAK KARDEŞLİK AHLAKINDANDIR

Hız. Peygamber (s.a.s.) insanlara değer verirdi. Zengin, fakir, efendi, köle, yerli-yabancı ayrımı yapmazdı. İnsanların renklerine, tenlerine bakmazdı. Peygamber Efendimizin (s.a.s.) yakın dostu olan Bilal-i Habeşi (r.a.) siyahi idi. Selman-ı Farisi (r.a.) İranlı idi. Kur'an da Yüce Rabbimiz Peygamber Efendimiz (s.a.s.)'in bu ahlakını şöyle övmekte idi:

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لَنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ

“Sen onlara sırf Allah'ın lütfu sayesinde yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı kalpli olsaydın, hiç şüphesiz etrafından dağılır giderlerdi...” (Al-i İmran, 3/159)

Allâh'ın Rasûlü (s.a.s.) biriyle tokalaştığında, o şahıs elini bırakmadıkça bırakmazdı. Karşısındaki yüzünü çevirmeden o yüzünü çevirmezdi. (İbn Mâce, Edeb, 21)

Bir defasında Ebu Zer Gıfari (r.a.), Bilali Habeşi (r.a.) ile tartışmış ve Ebu Zer (r.a.), Bilali Habeşi'ye (r.a.) *"Siyah kadının oğlu"* diye hitap etmiş ve Hız. Bilal (r.a.) buna çok üzölmüşü. Durumdan haberdar olan Hız. Peygamber (s.a.s.), ***“Ebu Zer, sen onu annesinden dolayı mı ayıplıyorsun? Sende hala cahiliye adetleri görüyorum”*** diyerek uyardı. (Buhari, İman, 22) Ebu Zer yanağını yere koyup, ***“Bilal ayağıyla yanağıma basmadıkça yanağımlı yerden kaldırmayacağım.”*** (Tecridi Sarıh Tercümesi ve Şerhi, C.I, s.42.) diyerek özrünu beyan etmişü. Allah Resulü (s.a.s.) şöyle buyurmuşü:

الْمُؤْمِنُ مَأْلَفٌ وَلَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يَأْلَفُ وَلَا يُؤْلَفُ

“Müslüman, uzlaşmacıdır. Başkasıyla iyi geçinmeyen, kendisiyle de iyi geçinilemeyen kimsede hayır yoktur.” (Ahmed b. Hanbel, 37/492; Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ, 10/236)

Mümin, sert, kaba, katı kalpli, insanları inciten, zarar veren kimse değildir. Bilakis, cana yakındır. İlişkilerinde samimi ve içtendir. Allah Resulü (s.a.s.) şöyle buyurmuşü:

لَا تُمَارِ أَخَاكَ وَلَا تُمَارِحْهُ وَلَا تَعِدْهُ مَوْعِدَةً فَتُخْلِفْهُ

“Kardeşinle (düşmanlığa varan) tartışmaya girme, onunla kırıcı şekilde şakalaşma ve ona yerine getiremeyeceğın sözü verme.” (Tirmizi Birr, 58)

KARDEŞLİK BAĞLARINI BOZAN HUSUSLARDAN SAKINMAK

Kardeşler arasına heyhat, su-i zan düştü,

Zedelendi sağduyu; körleşen iz'an düştü

Nurullah GENÇ

Haset, gıybet, iftira, kötü söz, hakaret, alay etme, aldatma kardeşliğimizi zedeler. Sahabeden birkaç kişi, Mescid-i Nebevî'de kendi aralarında sohbet ediyorlardı. O esnada sahabeden **Selmân-ı Farisi**, mescide girdi. Bunun üzerine sohbet etmekte olanlardan birisi yanındakilere sırayla "aileniz, soyunuz sopunuz nedir?" diye sordu. Sohbet halkasında bulunanlardan her biri kendi ailesini, soyunu sopunu överek zikretmeye başladı. Nihayet bu şahıs, Selman'a dönerek "Senin soyun sopun, sülalen nedir ey Selman" dedi. Aslında bu soruyla onu zor durumda bırakmayı arzuluyordu. Zira onun Selman'la arasında şahsi bir problemi vardı. Herkes Selman'ın ne diyeceğini merakla beklerken dilinden şu ibretlik sözler dököldü:

أَنَا سَلْمَانُ ابْنُ الْإِسْلَامِ

Ben İslâm oğlu Selman'ım.

كُنْتُ ضَالًّا فَهَدَانِي اللَّهُ بِمُحَمَّدٍ

Ben dalaletyedim, Allah beni Muhammed (s.a.s.) ile hidayete erdirdi.

كُنْتُ فَقِيرًا فَأَغْنَانِي اللَّهُ بِمُحَمَّدٍ

Ben fakirdim Allah (c.c) beni Muhammed Mustafa'yla (s.a.s.) zenginleştirdi.

كُنْتُ مَمْلُوكًا فَأَعْتَقَنِي اللَّهُ بِمُحَمَّدٍ

Ben köleydim Allah (c.c) beni Muhammed Mustafa'yla (s.a.s.) özgürleştirdi."

Bu konuşmaları duyan Hz. Ömer (r.a.) topluluğun yanına gelerek, "Benim kim olduğumu, benim de soyumu sopumu öğrenmek ister misiniz?" diye sordu. Ve sonra dedi ki;

أَنَا عُمَرُ ابْنُ الْإِسْلَامِ أَخُو سَلْمَانَ ابْنِ إِسْلَامٍ

“Ben, İslam oğlu Ömer'im, İslam oğlu Selman'ın kardeşiyim.” (Abdurrezzâk, Musannef, XI, 439)

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:

إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلَا تَحَسَّسُوا، وَلَا تَجَسَّسُوا، وَلَا تَنَافَسُوا، وَلَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا

“Sakin zanna yer vermeyin. Zira zan, sözlerin en yalanıdır. Tecessüs etmeyin, rekabet etmeyin, hasetleşmeyin, birbirinize buğz etmeyin, birbirinize sırt çevirmeyin, ey Allah'ın kulları kardeş olun.” (Müslim, Birr, 9) Yunus’umuzun ifadesiyle;

Ben gelmedim dava için,
Benim işim sevi için,
Dost’un evi gönüllerdir,
Gönüller yapmaya geldim

KARDEŞLİK VE DAYANIŞMA

Toplum içerisinde insanların birbirlerine yardım etmeleri ve dayanışma içerisinde olmaları kaçınılmazdır. İnsanlar birbirinin desteğine muhtaçtır. Şairin dediği gibi:

Zen merde, civan pîre, kemân tîre muhtaç / Kadın erkeğe, genç ihtiyara, yay oka muhtaç
Ebnây-ı beşer, hâsılı birbirine muhtaç / Kısacası insanlar birbirine muhtaç

Peygamber Efendimiz de (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:

مَنْ نَفَسَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ الدُّنْيَا نَفَسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ يَسِّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَمَنْ سَتَرَ عَلَى مُسْلِمٍ سَتَرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ

“Kim bir müslümanın dünya sıkıntılarından bir sıkıntıyı giderirse, Allah da onun kıyamet günündeki sıkıntılarından birini giderir. Kim darda kalan bir kimsenin işini kolaylaştırırsa, Allah da dünya ve âhirette onun işlerini kolaylaştırır. Kim bir müslümanın ayıbını örterse, Allah da dünya ve âhirette onun ayıplarını örter. Kul, kardeşinin yardımında olduğu sürece, Allah da onun yardımcısı olur.” (Ebû Dâvûd, Edeb, 60)

İnsanların kendi aralarındaki yardımlaşma ve dayanışması ilahi lütuflara da vesile olmaktadır. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:

هَلْ تُنْصَرُونَ وَ تُرْزَقُونَ إِلَّا بِضُعْفَائِكُمْ

“Size ancak zayıflarınız sebebiyle yardım ediliyor ve rızık veriliyor değil mi?” (Buhari, Cihad, 76)

SONUÇ

لَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا، وَلَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ

“Birbirinizden nefret etmeyin, birbirinize haset etmeyin, birbirinize sırt çevirmeyin. Ey Allah’ın kulları, kardeş olun. Bir müslümanın din kardeşiyle üç günden fazla küs durması helâl olmaz!” (Buhârî, Edeb, 62)

İslam’da kardeşlik ahlakı sevgi, saygı, merhamet, yardımlaşma, paylaşma gibi değerler üzerine kurulmuştur. Kardeşlik demek sorumluluktur. Sadece “müslümanlar kardeştir”, “kardeşlerimi seviyorum” demek yeterli değildir. Kardeşliğimizi perçinleyecek şu ilkeleri unutmayalım:

Müslümanlar, aynı bedenin organları, aynı binanın tuğlaları gibidirler. Birbirine destek vermeleri gerekir.

Müslüman, müslüman kardeşini en az kendisi kadar değerli ve saygıdeğer görür. Onu hor, hakir ve küçük görmez, kardeşine karşı mütevazıdır, alçakgönüllüdür. Haset etmez, kıskançlık duymaz.

Müslüman, kendisi için istediğini kardeşi için de ister. Bencil değildir.

Müslüman güvenilir insandır. Emanete ihanet etmez. Eliyle ve diliyle zarar vermez.

Müslüman, kardeşine zulmetmez, haksızlık etmez, düşmanlık etmez.

Müslüman, kardeşine karşı üstünlük yarışı içine girmez.

Müslüman, kardeşine sırt çevirmez.

Müslüman, kardeşine sıkıntısında destek olur.

Müslüman, kardeşinin üzüntüsünü paylaşır.

Müslüman, kardeşinin sevincine ortak olur.

Müslüman, kardeşinin basit görünen derdiyle bile alakadar olur.

Rabbim bizleri birbirini Allah için seven, gerçek manada kardeşlik hukukunu yaşayan, ihtiyacı olduğunda omuz veren, nefisini kardeşine tercih edebilen kullarından eylesin.